

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus sacerdotalis de sacrametis deq diuinis officiis: et eoru administratioibus

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 1508

Quinta pars principalis misse

[urn:nbn:de:bsz:31-306282](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306282)

Expositio quinte

nes fm tho. Nā hora tertia cru-
cifix⁹ ē linguis iudeoz clamātiū
crucifige zc. Hora sexta manibz
gentiliū: vt dicit Ioh. Hora nona
emisit spm̄. Et qz post interual-
lū triū horaz ip̄s crucifix⁹ est ma-
nibz gentiliū. cū milites crucifige-
rēt ih̄m. iō itez sacerdos facit tres
cruces sup calicē discooprū sup
tribus verb. s. p̄ ip̄m: cū ip̄o: z in
ip̄o. designās illā crucifixionē q̄
facta est post tres horas interpo-
sitas int̄ tertiā z sextā. Quia h̄o
ibi fuit diuisio corporis z aie. iō
itez facit duas cruces vt dictū ē
Vel fm Sull. manitiū. tres cru-
ces. p̄ illa s̄ba p̄ ip̄sum zc. f̄cāt si-
dem Laturionis q̄ credidit vnū
deū i trinitate. Due h̄o alie f̄cāt
duo sacra q̄ fluxerūt de latere ip̄i.
videlicet aq̄ regn̄arōis baptisimī
z sanguis redēptionis gn̄is hu-
mani. Vel signāt q̄nqz cruciat⁹
ip̄i. añ moztēs tres. s. alapas: spu-
ta z flagella. i. moztē crucifixionē:
z post moztē lateris ap̄tionē. q̄tra
vero s̄ḡt aie a corp̄e sepationem
q̄nta descēsum i limbū. Seq̄t. p̄
oia se. sed̄oz. q̄d dz dicit̄ alta vo-
ce. Sed anteqz h̄ dicit̄ ponat̄ re-
uerēter hostia añ calicē in suo lo-
co. Et tūc statim dz coop̄iri calix.
q̄ facto dz. p̄ oia se. sed̄. Et hoc al-
ta voce. ad designandū q̄ ip̄us
clamās alta voce emisit spiritū
Et m̄ det̄ amē ad f̄candū clamo-
rē muliez lamētantiū dñm. vñ
z tūc chor⁹ lamētabit̄ m̄det.

Quinta ps̄ p̄ncipal̄ missē.

Remus p̄

o ceptis salutaribus. zc.
Hic ponit sacri p̄cep-
tionē. Circa quā p̄mittunt̄ m̄te
p̄paratiōes. s. tā gn̄ales. vt sunt
p̄ n̄r zc q̄ sp̄cales. vt alie oīoes
Dicit̄ ḡ Remus p̄ceptis saluta-
ribz moniti. Circa qd̄ sciendum
q̄ hecorō prius non dicebatur
missa. sed Gregor⁹ fecit eā dicit̄.
qz non fuit dignū eā obmittere
in hoc officio cū sit n̄r saluatoris
Greci aut̄ nō p̄ sacerdotē s̄ per
se clamāt eā in missa. Apud nos
h̄o sacerdotes. z hoc cū magna
reuerētia. vñ q̄si nō p̄sumens su-
bito subrūpere in eā p̄mittit̄ p̄sa-
tionē dices. Quem⁹ p̄ceptis salu-
taribz moniti. nō simpl̄. nō n̄ra
auctoritate vl̄ temeritate. s̄ p̄cep-
tis salutaribz mōiti p̄ceptis. s. dñi
z m̄gri n̄ri moniti: que sunt salu-
taria. i. ad salutē disponētia. for-
mati. i. instructi int̄ z exteri⁹. Et
d̄t formati. q̄ informatio fit solū
exteriorē doctrinā. Ad ostēden-
dendū aut̄ q̄ nos sum⁹ a d̄o for-
mati. i. instructi. int̄. s. in int̄t̄iōe
z extra. i. in op̄atiōe. ideo d̄t. an-
dem⁹ dicere. q. d. exq̄ habem⁹ p̄-
ceptū z monitiōē de ista oīōne
dicēda. exq̄ illa oīō est p̄posita p̄
illū q̄ erare nō potest. ideo au de-
mus cū fiducia dicere. Dicit̄ aut̄
alte. qz ip̄us palā p̄dicauit. Vel
fm Ioh. belet̄. qz supra ē de
euāgelio qd̄ est p̄dicandū supra
tectā z etiā oī creature. Dicit̄ etiā.

partis misse

faceros sol^o in fine amē. sub silē
 tio. Cuius rō est. qz i alijs oziōn/
 bus amē exprimit affectū oprātis
 ideo a pplo v'l a clero dr. in hac
 aut amē signat p̄clusionē affir/
 mantis. vñ hic valet tantū .i. ex/
 audita est oro. Sed ne hoc vi/
 deat p̄sumptuose asserere: dicit
 amē sub silētio ad euitandū ostē
 rationē ppriā. Sequit̄ oīo. Li/
 bera nos q̄sumus dñe. vbi penit̄
 petitionū explicatio. qz em̄ i ora/
 tiōe tria mala petim⁹ a nobis re/
 moueri. id ē explicant q̄ sint. vñ
 dr. Libera nos q̄sum⁹ dñe ab oi/
 bus mal' p̄teritis p̄ntib⁹ z futuris
 Et qz nos nō sum⁹ digni h̄ ex se
 p̄mereri nisi donec nobis oziōne
 brē v̄ginis marie z ap̄loz Petri
 z pauli atqz andree z alioz. id o
 eos h̄ in auxiliū iplozam⁹. Et re/
 ctus ordo est ex q̄ em̄ pacē q̄rim⁹
 a mal': merito dz implorari vir/
 go brā q̄ est mater veri Salo/
 monis pacifici. s. xp̄icū ap̄lis tri/
 bus sequētib⁹. q̄ sunt testes pa/
 cis. s. Petr⁹ paulus z andreas.
 Et ponunt ibi tres pp̄ speciales
 rōnez. Nā petr⁹ p̄pter p̄uilegiū
 prerogatiue dignitat⁹. Paulus
 p̄pter p̄uilegiū p̄dicationis z im/
 mēsi laboris. z Andreas p̄pter
 nimū affectū z cupite crucifixio/
 nis. Dicit aut̄ sub silētio illa oziō.
 qz designat q̄eternā triduanā in
 sepulcro vbi r̄tic siluit a p̄dicatio/
 ne. Cū aut̄ sacerdos dicit. Da p̄/
 pia⁹ pacē dñe in dieb⁹ nr̄is: acci/
 pit patenā de altari z osculat sig

nū crucē faciēdo. p̄ qd̄ designat
 q̄ sum⁹ recōciliari deo p̄ passio/
 nē xp̄i. Tandē sacerdos in fine
 discoopit calicē z hostiā reueren/
 ter accipit z eā sup calicēz frāgit.
 p̄mo p̄ mediū. z tūc dr. per dñm
 nr̄m ies. cri. fi. ruū. postea medie/
 tatē q̄ erat in dextera manu po/
 nit sup patenā z frangit illam q̄
 erat in sinistra manu p̄ mediū di/
 cēs. q̄ tecū viuit ac regnat. z zū/
 gēdo illā p̄riculā q̄ est in sinistra
 ad illā q̄ est in patena ad modū
 lune d̄cū v̄nitate sp̄ūsc̄i deus
 Illā p̄o vltimā quā h̄z in dexte/
 ra manu tenēs sup calicē dr. per
 oīa lecta sed'oz. Et tandē erecto
 modicū calicē cū illa p̄ricā quā
 tener in dextera manu subiūgit.
 par dñi: faciēs crucē magnā sup
 calicē a labio ad labiū. dein sub/
 dit. sit semp. faciēs min'orē crucē.
 tercio addit. vobiscū. faciēdo ter/
 tiā intra calicem. Et qz alta voce
 ista fiūt. ideo p̄ h̄ signat gaudiū
 qd̄ habuerūt ap̄l' de resurrectio/
 ne dñi nr̄i iesu xp̄i. Et ideo quia
 gaudiū sunt v̄sō dño. pp̄lus cla/
 mat dicēs. z cū sp̄ū tuo. Scien/
 dum aut̄ est de f̄catōe oīm istoz
 p̄dictoz qz p̄ calicē passio xp̄i de/
 signat z eterne b̄ritudis fruitio.
 Vñ ps. Calix me⁹ inebriās qz p̄/
 clar⁹ est. Per patene rotūditatē
 signat bonoz opez p̄fectio. Sa/
 cerdos aut̄ volēs frāgere hostiā
 primo eā sup patenā locat. dein
 eā tollēs sup calicē frāgit: ad f̄cā/
 dū qz nemo passionib⁹ h̄m⁹ mū.

D iij

Expositio quinte

di meritoze se valz exponere. vñ ad eterne fructiois bñtudine ad mitti nisi pñs in bonoz opey pfectioe fuerit solidat. vñ apl'us Eph. vj. Accipite armaturam fidei vt possitis resistere in die malo z i oibz pfecti stare. Patena g̃ hostie supponit. z hostia sup calicē frāgitur. qz xps ex latitudine charitat' q̃ fecit p patenā se sup posuit passioni. Sup calicē s̃o frāgit ne minutie aliquat' spargant. Frāgit autē in memoria ei' qz xps fregit z dedit discipul' suis zc. Frangit autē pmo in duas ptes ad signandū duplices pdektiaroz statū. eterne gl'ie z t'pal' miserie. Subdiuidit ar vna medietas in duas ptes qrum vna offert p illis q̃ sunt i purgatorio. alia p ill' q̃ sunt in mūdo. Pars autē illa q̃ post primā fractionez remanet in manu dextera z ponit supra patenā designat illos qui tā sunt in gl'ia. z tā tenēt illā rectitudinē cui nlla obliq̃tas admisceri p̃t. z tō dextre cōparant. Illi autē q̃ adhuc s̃t in miseria p sinistra signant. vbi sunt multa obliq̃. Subdiuidit autē illa q̃ est in sinistra z nō q̃ est in dextera. qz illi q̃ sunt i celo itatū vniformez tā tenēt. z vna bñtudine fruūtur. Illi autē q̃ sunt i miseria sunt diuersi seu diuisi. qz qdā sunt i miseria purgatorij. quidā autē in miseria hui' mūdi. Particla autē illa q̃ est in sinistra post diuisionē addit ad illā q̃ est i patena. Qz

fm Aug. d̃s hz duas man'. Dextera q̃ miseret. z sinistra q̃ punit Illis g̃ q̃ sunt in purgatorio (inquantū ibi purgant) m̃der sola punitio. z ideo particla q̃ i sinistra manu tenet illos figurat. Illi s̃o q̃ adhuc sunt in pñti vita i q̃ est stat' merēdit' seq̃ pñt misericordiaz z ideo ipi p aliam particulā q̃ in manu dextera remanet d̃signat Quia s̃o absqz dubio illi qui s̃t in purgatorio z iungit eis qui sunt i celo. ideo particla sinistre man' z iungit illi q̃ est in patena Sed qz illi qui sunt in hac vita egēt multū passionis xpi. q̃ ex effusione sanguis ei' pcessit. ideo particla q̃ in dextera manu remāsit q̃ s̃g̃t illos q̃ sunt i mūdo: m̃terit in sanguine xpi in calicez. Itē sacerdos dicens hec s̃ba: tenet hostiā sup os calicis. p q̃ signat qz viuētes i corpe indigēt misericordia dei: z meritis xpi passiois. Sacerdos atē volēs dicere p om. se. fecerigit se ad f̃candū qz vult petere existentiā ppetuā dñi nobiscū vñ subdit. Pax dñi sit semp vobiscum. ad f̃candū qz domin' post resurrectionē pacem dedit. Sciendū qz sacerdos dicendo: per oīa seclā secl'oz eleuat modicum calicē ad f̃candū p̃plo vt p̃pl'us pacē p̃siderās hoc intelligat z dicat amen. Particla autē quā tūc sup calicē tenet: f̃cat qz viuētes adhuc perunt i iuari merito passiois z effusiois sanguinis christi. Itē p hoc qz sacer

67
partis misse

dos alte dr. Pax dñi repñtat p/ sonā xpi: q̄ post resurrectōz dixit apl'is: pax vob. q. di. Do vob pax cē pectoris i via: 7 pacē cōnitatis i pñia. Est ḡ sensus. pax dñi. i. pax pectoris: qd̄ ēa vicys sit in pñti vobiscū. 7 i futuro pax cōnitatis. Ille at̄ tres cruces sup sanguinē xpi s̄gn̄t tridūū sepulture. l. tres m'eres q̄ erāt circa monumētū xpi. Deide sacdos m'eres corp' xpi i sanguinē dr. fiat hec com' mixtio corp'is 7 sanguis dñi n'ri iesu xpi m'ibi 7 oib' sumētib' sal' lus mētis 7 corp'is: 7 ad capescē dā vitā eternā pparatio saluta' nis. q̄ cōmixtio sciat q̄ aīa vnita ē corp'i xpi in resurrectōe. Et bñ h̄ fit post pax dñi: q̄a postq̄ dñs pacificauit oīa q̄ i celo 7 i t'ra s̄t: p̄mō m'uit aīam corp'i. Dec oīa 7 v'helm'. Deide seq̄t agn' dei. Et sciēdū q̄ anq̄s dr̄ agn' dei fit modicū silētū dīcēdo hāc oīo nē. fiat hec cōmixtio. ad desig' nādū illd̄ māifestū silētū apl'o rū: qd̄ fuit an̄ resurrectōz xpi an̄ q̄s sc̄rēt apl'i: nec cēt certificati postq̄ apparuit m'it'ibus: s̄m Bern. d̄ parātis. Dr̄ aut̄ xps agn' q̄a agnouit patrē sibi obe' dīcēdo. Ire matre i cruce pedēdo U' dr̄ ab agnon grece: qd̄ ē pñi latine. q̄a pie p nobis se obrulit. Lamē autē m'ib' viab' p̄t tres rōes: s̄z Inno. s̄. p̄t obediētiā p̄is. p̄t nōtiā m'is. 7 p̄t re' de p̄ioez gener' huani. Uel s̄m Kauan. dr̄ ter: p̄t tres pres

corp'is xpi mystici. s̄z in celo 7 in terra: 7 dormiētū s̄ue i purgato rio. Dr̄ aut̄ p̄mō: miserere nobis bis. vltio at̄: dona nob pacē: s̄m Tho. Rō ē q̄a p̄ p̄ma duo peti' mus amorōz culpe 7 pene. p ter tū aut̄. s̄. p pacē petim' assēcutio nē oīs boni rē. v' q̄ ip̄e redemūt nos a m'ia culpe 7 pene: 7 de' dit plenitū dīnē grē. Illd̄ tñ: do' na nob pacē: additū est p̄t p̄se cutioez tyrānoz. Post h̄ seq̄tur oīo. Dñe iesu ip̄e q̄ dīxisti apl'is tuis: pacē meā do vobis rē. vbi postq̄ sacdos vēit ibi: eāq̄ paci ficare 7 adunare rē. etiā osculaf̄ patenā i sinistra pte: ad scandū q̄ p̄ h̄ sacm̄ vult vniri xpo i cha ritate. postq̄ s̄o cōplenerit s̄ba osculaf̄ reliquias v' cruce s̄ h̄z: si nō h̄z: osculaf̄ altare i dextera pte. qd̄ sit ad scandū antiquū rī tū. vbi p̄us singulis dieb' cōica bant: s̄z cū nec hoc potuit fieri si' ne piculo ordiatū fuit vt in t'rib' festiuitatib' cōicārēt. s̄. natiuita' te: pasca 7 pentecosten. Reliq̄a tñ dieb' osculū pacis recipiēt 7 panē bñ dīctū. S̄z q̄a hoc fieri nō posset in. xl. vbi non p̄t sumi panis bñ dīctus: ordinatuz fuit vt. p eo fieret collecta in sine sup populū dīcēdo. inclinare capi ra vestra deo. Et sciēdum q̄ pax dñi non dat in missa defun ctōz. sed dīat: dona eis requie. quia mortui non indigent pace r̄pali. quia nō sunt in p̄turbatio nē huius mudi. vel q̄a nō s̄nt in

Expositio sexte

pace: s; in penis: s; Bern. d pa-
rātinis. ideo dicim? dona eis re-
quie. Aliq̄ ar̄ dicūt i officio mor-
tuoz: dona eis requie sempiter-
nā z locū indulgētie. qd̄ tñ disso-
nat: q̄a ibi nō ē locus indulgētia-
rū: eo q̄ illi q̄ sunt in purgatorio
sunt extra locū militantē ecclesie
vbi solū est loc⁹ merēdi indulgen-
tias. vñ q̄a illi sūt in purgatorio
nullo mō merent̄ eis p̄ modum
suffragij: vñ q̄a sāt̄ ip̄ proprie op-
tatur loc⁹ indulgētie. Si tñ illd̄
dictū intelligat̄ sicut̄ dona eis lo-
cū indulgētie. i. locū: in q̄ indultis
culpīs z penis eos recollocēs. s.
in celo: z tūc bñ p̄ sustineri. Itē
dicēde sūt ille tres orōnes. s. dñe
iesu xpe fili dei viui: q̄ ex volūta
re patris: z dirigat̄ ad filiū. z alie. s.
Dñe sc̄te pat̄ op̄portēs eſne de-
da mihi h̄ cor p̄ zc. Et post h̄ d̄r
Dñe nō sum zc. Deide sum pro
corpe xpi z sanguie abluit calicē
p̄mo: z ablutōez sumat. scd̄ o
abluit intus: z etiā sumat. qd̄ tñ
in die natiuitatis xpi nullo mō
facere dz: q̄a tūc nullā ablutōez
debz sumere si vult aliā missam
celebrare: sed dz ablutōez dare
cōicantib; subditis. vel reseruet
in vase mūdo. s. in ampulla si nō
habet calicem.

Sexta pars misse.

Extra pars

missa est q̄rtū ad gr̄arū
actionēs: q̄ dz: cōio. q̄ fit i
mēoriā eius q̄ ppl's olim singu-

lis dieb; cōicabat s̄m Joannem
belet̄. vñ ideo vt p̄ eā cōicemus
deo z sc̄tis. Dicit̄ aut̄ cōplenda:
qz p̄ eā cōplet̄ missa. S; tñ cō-
plenda port̄ d̄r collecta post cō-
munionē. Tot aut̄ fieri debent
cōplende q̄t sūt orōnes añ epi-
stolā. z sc̄at gr̄am subsequētē
nob̄ necessariā. z dz: i dextra pre-
uertēdo librum: p̄ qd̄ signat̄ q̄
adhuc i fine seculi iudei p̄uertē-
tur ad dexterā fidei: q̄ nūc sunt i
sinistra. Juxta illd̄ ad Ro. ix. Re-
liquie isrl̄ salue fient. Deinde sa-
cerdos oib; pactis p̄uertit se ad
ppl'm dicēs. dñs vobiscū. Ubi
sciēdū q̄ sacerdos salutat popu-
lū septies in missa. Primo ante
p̄mā collectā. Scd̄o añ euāgeli-
um. Tertio post credo. Quarto
in p̄ncipio p̄fatōis. Quinto post
par dñi. Sexto post cōionem.
Septio h̄ in fine misse: ad signi-
ficandū q̄ tūc ē dñs nobiscū qñ
habem⁹ septiformem gr̄az spiri-
tus sancti. Deide sacerdos p̄t̄ se
ad ppl'm cantās: Itē missa est. z
hoc tpe suo: cuius sensus est s̄m
Bern. d parātinis: z Joānē be-
let̄. Itē ad p̄pria: q̄a missa ē cō-
summata. vel ite missa ē. i. hostia
p̄summata est. vel hostia z obla-
tio est missa. igit̄ sequimini z ite
post eā Itē ar̄ regressus a missa
ad p̄pria s; Joannē belet̄ sc̄at
regressum populi isrl̄ d̄ captiui-
tate babilonica cū gr̄arū actioe.
ideo dz: deo gr̄as. Dicit̄ aut̄ sem-
per. Itē missa est: q̄ncunq; Le

*Quarta pars
de missa p̄ de
cōione*